

Informatiebundel

BYZANTIJNSE KUNST

A. Doumen | 2018/2019

Naam groepsleden:

Onderzoeksvragen

Jullie onderzoeksvraag is als volgt:

1. Wat is Byzantijnse kunst?

Gebruik de achtergrondinformatie om je onderzoeksvraag op te lossen.

Tips:

- Duid in de achtergrondinformatie de domeinen aan. Zo heb je een overzicht welk stukje informatie, bij welk domein hoort.
- Soms kan informatie in meerdere domeinen geplaatst worden. Het kan ook gebeuren dat je **niet** alle domeinen kunt toepassen.
- Maak eventueel deelvragen. Dit kan je helpen om een antwoord te vinden op de onderzoeksvraag.
- Staan er moeilijke begrippen in de tekst of snap je een woord niet? Zoek het op en schrijf het erbij!
- Zelf informatie opzoeken mag altijd. Kijk goed naar de bronnen die je gebruikt of deze betrouwbaar zijn.

Achtergrondinformatie

Julie gaan onderzoek doen naar de Byzantijnse kunst. Tot op de dag van vandaag is Byzantijnse kunst door heel Europa te bezichtigen. Het werd geroemd om de vele prachtige kunstwerken. Breng de informatie die je leest onder in de vier domeinen: sociaal, politiek, economie en cultureel.

Byzantijnse kunst wordt bestempeld als christelijke kunst en kent de volgende invloeden:

- Romeinse erfenis;
- Griekse erfenis;
- Oosterse invloeden;
- Christelijke invloeden.

Byzantijnse kunst is een smeltkroes van diverse invloeden en heeft zich niet alleen beperkt tot de grenzen van het rijk. Het is veel verder dan dat gegaan, tot in het Midden-Oosten, Europa en Rusland.

De Romeinse erfenis is vanzelfsprekend te noemen. Het Byzantijnse rijk is namelijk ontsprongen als deel van het eens zo grote Romeinse Rijk. De benaming Byzantijnen is een moderne term. Zelf bleven de Byzantijnen zich Romeinen noemen vanwege het feit dat zij zich de rechtmatige opvolgers van het grote Romeinse rijk voelden. De Romeinse erfenis kwam vooral tot uiting in de staatsvorm: een keizerrijk en de bijbehorende titels en termen. Ondanks het gelijkwaardig voelen als de Romeinen in het WRR, zijn de fundamenten voor het Byzantijnse rijk juist van Griekse origine. Niet alleen de Griekse taal wist zich te handhaven, maar ook haar cultuur en opvoeding. Een kleine minderheid bleef volhouden dat de Griekse cultuur een heidense cultuur was. Dankzij de burens of vijanden zoals ze de Perzen zagen, deed de Oosterse invloed haar intrede in het Byzantijnse rijk. De Byzantijnen hadden een grote liefde voor kleuren en het spelen met licht en schaduw. Deze elementen kwamen ook voor in de Perzische cultuur. Door de eeuwen heen hebben de Byzantijnen zich weten te bekwamen in diverse disciplines:

- Monumentale schilderkunst: mozaïek en fresco's.
- Kleine schilderkunst: icoonschilderkunst.
- Kleinkunst: emailkunst, ivoorsnijkunst, edelsmeedkunst en juwelen, beeldhouwkunst, weef- en borduurkunst.
- Architectuur.

Door veroveringen en plunderingen is een groot deel verloren gegaan, maar ook bewaard gebleven. Soms is Byzantijnse kunst dichterbij dan je zou denken. Verspreid over heel Europa zijn diverse kunstwerken bewaard gebleven. Het grootst bewaarde kunstwerk is de Hagia Sophia of Aya Sofia. De kerk die onder het bewind van de Ottomanen een moskee werd en tot op de dag van vandaag bezocht kan worden. De Byzantijnen hebben ook een periode gekend van vernietiging door het eigen volk. Tijdens de periodes van het iconoclasme werden diverse kunstwerken vernietigd, het werd door de keizer verboden om heiligen te aanbidden via afbeeldingen. Vrij onverwacht besloot in 726 keizer Leo III de Syriër alle godsdienstige kunst met

menselijke figuren te verbieden. Vanaf 730 gaf hij de opdracht aan kerkleiders om iconen te verwijderen. Protesten van de paus en de patriarch van Constantinopel haalden niets uit. Voorstanders van de iconografie (iconodoelen) droegen als argument aan, dat Christus een mens was, net als de heiligen. Daarom mochten Christus en de heiligen afgebeeld worden en op deze manier ook worden vereerd. Keizers (zoals Leo III) waren het hier niet mee eens. God en Christus moesten vereerd worden via de eucharistie, niet door afbeeldingen. Er werden vervolgingen ingesteld tegen mensen die aan iconografie deden. De eerste fase van het iconoclasme komt langzaam ten einde. De eerste tekenen zijn zichtbaar in 775, wanneer keizer Leo IV de iconoclastische politiek van zijn vader Constantijn V versoepelt. Leo IV trouwt met Irene, zij zal na zijn dood een einde maken met het iconoclasme. Tijdens het concilie van Nicea in 787 werd het iconoclasme veroordeeld. Tevens werd vastgelegd dat christelijke kunst met menselijke figuren voortaan was toegestaan.

In Constantinopel is een van de mooiste koepelbasilieken te bewonderen: de Hagia Sophia. De kerk wordt al gewijd in 360, maar na een verwoestende brand in 532 laat Justinianus I ze opnieuw oprichten. In 537 werd ze opnieuw ingewijd. De Hagia Sophia is het schoolvoorbeeld geworden voor kleinere Byzantijnse en Slavische kerkgebouwen. Na de verovering van de Ottomanen in 1453, werd de Hagia Sophia een moskee. Vanaf de 20^e eeuw is het een museum geworden. De Hagia Sophia is ook het voorbeeld voor het bouwen van moskeeën geworden. De Ottomanen hebben bijvoorbeeld de Hagia Sophia proberen na te bootsen met de Blauwe Moskee. De San Marco (Venetië, Italië) is ook een koepelkerk, maar heeft een andere plattegrond. Daarmee werd het voorbeeld van de Hagia Sophia langzaam losgelaten. Tijdens de plunderingen van 1204, zijn vier bronzen paarden meegenomen uit Constantinopel. Replica's van deze bronzen paarden sieren de buitenkant van de San Marco.

Informatie afkomstig uit:

Deun van, P. (2010). *Byzantium: Een spektakel van kunst en cultuur. 4^e eeuw- 1453*. Leuven: Davidsfonds

Dolen van, H.L. (2009). *De Byzantijnse geschiedenis in een notendop*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker.

Herrin, J. (2007). *Byzantium: het verrassende leven van een middeleeuws rijk*. Amsterdam: Uitgeverij Bulaaq

Vinckx, E. *Zelfstudiepakket: Byzantijnse rijk [cursus]*. Hasselt: PXL Education.